

בהקפה או בעדרי ישראל, אבל מכל מקום
חיישין לשמא לא ימצאו אותם רק אם
יקנאום מתמול שלשום וכמו שכתב רש"י
ז"ל לעיל, וק"ל.

דעת רבי מאיר. ע"כ. אלמא שבשלש
ודויין כתוב כן, והודוי השלישי היינו
דמתניתין, וק"ל.

תוספות ד"ה משום חטאת וכו' עד תינה
וכו'. אי עברו וכו' שיעיר דהווי
בני שנה ובהניט שייך וכו' שנתה דהלכתא
גמיריל וכו' גזירה דלרבנן לא דרבי וכו'.
כצ"ל.

שם שעשו הכהנים גדולים. מלשון רש"י
ז"ל נראה דלא גרסינן גדולים, כמו
שכתב בעל תוספת יום טוב.

דף ס"ו ע"ב

דף ס"ו ע"א

משנה אנה השם חטאו עון פשעו. נראה לי
דטעות סופר נפל בכאן וצ"ל. עון
פשע חטא. עון קודם. שאם לא כן קשיא
סתמא אסתמא, דלעילי בשני ודויי הפר
סתם תנא כרבי מאיר עון פשע חטא,
והכא סתם כרבנן חטא עון ופשע. וכן
כתב בעל תוספת יום טוב דטעות סופר יש
בכאן, והביא ראיה מדכתב כאן הרמב"ם.
כבר ביארתי לך כי סדר הוידוי חטא עון
ופשע ש"מ דגירסתו במשנתנו לא כן הוא,
עכ"ד.

שאלו את רבי אליעזר חלה מהו שירכיבהו
על כתפו וכו'. קשיא לי, כי אומרו
וחכמים אומרים נראה דת"ק קאמר
איפכא. ולא היא, דת"ק לא קאמר מידי
מפני שלא שמע מרביתו וכדמסיים, ואם
כן איפה מאי וחכמים אומרים דקאמר לי.
ועם שיש ליישבו לא מתיישבא שפיר
כד[...]. תו קשה, אומרו לא שהפליגן
בדברים. ואין לך הפלגת דברים גדולה
מזו. והגם שרש"י ז"ל נשמר מזה, יש
ליישבו באופן יותר נאות, באמור, דרבי
אליעזר לכולם נתן תשובתו הרמתה אלא
שלא השיב בפירוש אלא אמר לישנא
דמשמע לתרי אנפי, וכמו שאבאר.

ולא היה צריך לאפוקי לן מדוקיא דדבריו,
דבפרוש כתב הרמב"ם ז"ל בפרק
טרף בקלפילי וז"ל, וזה שתראה כתוב
בשלשה הודויין עון פשע וחטא הוא

הנה הכי שאלו בראשית דבריהם. חלה
מהו שירכיבהו על כתפו. השיב להם.
יכול הוא להרכיב אני ואתם. כונתו לומר

כו. סב, ב, ד"ה עיכובא מגלן. כז. מגיה גירסת דפו"א: אי 'עברה' שנותיו. ובנוציה: עברה שנתן.
כח. מגיה גירסת דפו"י: 'דהוה'. כט. מגיה גירסת הדפוסים: 'ובהכי'. ל. מגיה גירסת דפו"י: 'הלכך'
גמירי. לא. מגיה גירסת הדפוסים: 'לרבנן', וכ"ה בבארות המים. לב. במשנה לה, ב, ובמשנה מא,
ב. לג. לו, ב. לד. פרק ד משנה ב. לה. השיח יצחק (ד"ה חטאו) הוסיף: שכך הוא בגירסת המשנה
שבירושלמי 'עון פשע חטאו', וכן משמע בתוספתא (יומא ג, יב). לו. וכן הקשה מהרש"א (חא"ג ד"ה
שאלו את ר"א).

ורש"י ז"ל פירש ל'. מהו שיהא צריך לירד אחריו וימיתנו. וקשיא לי בגוה למה יהיה פרוש שאלה זאת משונה מהשאלות הקודמות לה, דהשאלות הם לעניין התר ואיסור אי מותר לעשות כן או אסור, דהיינו אם מותר להרכיב, או אם מותר לשלחו ביד אחר. והן אמת שיש להליץ קצת עליו שהכריחו לישנא דש"ס דקאמר מהו (לרדת) [שירד] אחריו. אם השאלה היא לעניין איסור והתר היה להם לקצר ולומר מהו להמיתו וסגי, שזהו עיקר השאלה אם מותר לחלל יום הכיפורים להמיתו או לא, ירידה מאן דכר שמה. ולכן פירש, שהשאלה היא אי אטרחינן ליה כולי האי שצריך לרדת להמיתו או לא. אך סוף סוף יקשה לשואלים למה לא שאלו רק אם צריך, דמשמע דפשיטא דמותר, מהיכן פשיטא ליה אי משום ששילוחו למיתה, מ"מ תפשוט נמי דצריך לירד אחריו.

לבן נראה יותר נכון, שהשאלה היא אם מותר להמיתו או לא, ונקט לירד, משום [שאף יח] בירידת סלע קשה כזה יש קצת איסור לרדת ביום הכיפורים משום טירחא יתירא. ויש ליישב, דרש"י ז"ל נמי הכי קאמר, דאין הכי נמי דפרוש מהו לירד היינו אי שרי אי לא, אלא שהוקשה לו פשיטא שאסור, והשיב שצדדי השאלה הם אם צריך להמיתו על כל פנים ואז שרי לרדת דהכשירו כך הוא, או אין צריך ואסור, והא בהא תליא, ודוק.

שאם חלה אין מרכיבו על כתפו שהשעיר שאמרה תורה היינו שיהיה בריא אולם, שיוכל להרכיב אני ואתם, זה דוקא מותר לשלחו, אבל אם חלה לא, וזהו אומרו יכול להרכיב אני ואתם זהו השעיר שאמרה תורה, הא חלה אין מרכיבו על כתפו דיש ערוב והוצאה ליום הכיפורים.

עוד אמרו בשאלתם. חלה משלחו מהו שישלחנו ביד אחר. השיב, שלא ישלחנו. וזהו אומרו אהא בשלום אני ואתם. בתמיה, כלומר מה שלום יהיה לי ולכם אם יחלה משלחו שאין לשלוח אחר עמו דאיש עתי בעינן וליכא, והשעיר נושא עונות ישראל ולא יכופרו עונותם. והגם שהם לא חיו בימים ההם, מ"מ דרך משל קאמר על כל קהל עדת ישראל.

שאלו עוד. דחפו ולא מת מהו שירד אחריו וימיתנו. פרוש, אם מותר להמיתו ביום הכיפורים או אסור, דיש לומר דהתורה לא התירה יום הכיפורים לחלל להמיתו רק בדחיפה ראשונה ואם מת מת, ואם לאו אסור לחלל יום הכיפורים להמיתו דהכשירו ביום הכיפורים כך הוא בדחיפה ראשונה. או אמרינן דשלוחו למיתה מ"מ בין בדחיפה ראשונה בין אחר כך וצריך להמיתו על כל פנים, ואם כן מותר לחלל יום הכיפורים בעבורו לרדת אחריו להמיתו, כן נראה לי בפרוש שאלתם זו.

לז. ד"ה דחפו. לח. אולי יש לפענח: 'שא"כ'.

השיב להם. כן יאבדו כל אויבך ה'. כונתו לומר דאסור לרדת אחריו להמיתו מאחר דסוף סוף סופו למות מהרה חושה, שאם לא מת בדחיפה ימות ברעב או יעלה פעם אחרת לצוק כדרך השעירים שקופצים תמיד ובעליתו ובירידתו ימות, ואם כן בודאי ימות ואסור להמיתו. וזהו שאמר כן יאבדו כל אויבך ה' כמו שיאבד זה, שאף על פי שחי הוא עכשיו וימות מחר, אך אם יום או יומיים יעמוד לא אכפת לן בזה ואסור לרדת להמיתו^ט.

נמצא סברת רבי אליעזר חלה אין מרכיבו על כתפו, חלה משלחו לא ישלחנו ביד אחר, לא מת אסור לירד אחריו להמיתו, וחכמים אומרים חלה וכו' שהוא הפך מזה^מ.

שאלו עוד. פלוני מהו לעולם הבא. כתב רש"י ז"ל מא בפרוש ראשון. על אדם אחד שאלוהו מה מעשיו בעיניך. ויש פותרים על שלמה בן דוד שאלוהו אלא על פלוני על אבשלום שאלתו. כצ"ל מב. ויש מי שרצה לפרש דמה שכתב רש"י ז"ל, על אבשלום. קאי לשני הפירושים. ומשבשתא היא מפנים, חדא, שרש"י ז"ל לא כתב כן אלא לפרש אמאי נקט תלמודא פלוני סתמא ולא פירש. ולכן פרש על אדם אחד ולא נודע מי הוא, ואם

כונתו להשיב על זה איך יפרש פלוני השני על אבשלום, ועוד מה שייכות יש לאדם אחר עם אבשלום שהם ישאלו על איניש דעלמא והוא ישיב על אבשלום. ועוד, שאם נפרש על איניש דעלמא צריך לפרש שפרוש מהו לעה"ב היינו מה מעשיו בעיניך כמו שכתב רש"י ז"ל, ואיך אם כן יאמר על אבשלום שאלתו וכי על אבשלום ישאלו מה מעשיו בעיניו והלא מעשיו כתובים בנביאים וידועים לכל, ובודאי הספק באבשלום היינו אם מעשיו יספיקו לשלא יהיה לו חלק לעה"ב או לא יספיקו, וכמו שכתבו התוספות ד"ה פלוני מהו לעה"ב. מי סבירא לן הא דאמר רב וכו'. אלא ודאי דכפי פירוש רש"י הראשון יפורש שהם שאלוהו על אדם הניכר להם, [והשיב להם] על פלוני אחר שלא היתה השאלה עליו. ומה שפרש על אבשלום שאלתם, קאי ליש פותרים על שלמה, זהו ביאור דברי רש"י ז"ל באמת. אך קשה לפרושו שפרש על אדם אחד שאלוהו מה מעשיו בעיניו, איך יתישב מאי דקאמר הש"ס בסמוך שלא אמר דבר דלא שמע מפי רבו, אטו לשאלת אדם מהו בעיניו הצדיק או רשע צריך לשמוע מרבו, מה שמועה יש בכאן, שזה הוא דבר התלוי בדעתו ועיניו^{מג}.

לט. יעויין שיח יצחק (ד"ה דחפו). מ. וקרוב לזה פירשו מהרש"א (שם) ושיח יצחק (ד"ה שאלו) יעויי"ש. (ודע, שיש טעות הדפוס במהרש"א, שהוא גרס: אהא 'בשילוח' אני ואתם, בעקבות גירסת דפוס ונציה שם נדפס, אהא בשלו', וכן הוא במהרש"א בדפוסים הישנים, ובדפוסים זמנינו נדפס בטעות אהא 'בשלום'). מא. ד"ה פלוני. מב. השיח יצחק (ד"ה פלוני) הבין דכונת רבנו להגיה: דהכל דיבור אחד. (וקאי הא דאבשלום רק על פירוש השני פותרין, וכמש"כ בהמשך). מג. השיח יצחק (שם) כתב

אשר על כן נראה לי כיש פותרים דעל שלמה שאלוהו מהו לעה"ב, והיתה תשובתו לא שאלתוני אלא על אבשלום. פרוש, שעל שלמה אין לכם מה לשאול שפשוט הוא שיש לו חלק ואם יש לשאול שאלו על אבשלום. אי נמי פלוני השני נמי קאי לשלמה, והוא בתמיהא, כלומר לא באתם לשאול רק על דבר פשוט ומבואר, דודאי מי שכתוב בו ויחכם מכל האדם וחיבר כמה ספרים להדריך את האדם בדרך ישרה שאין ראוי שיהא הוא בגהינם ותלמידיו בגן עדן, אפשר שלא יהיה לו חלק לעה"ב.

עוד שאלו. מהו להציל רועה כבשה מן הארי אמר להם לא שאלתוני אלא על הרועה^מ מהו להציל הרועה מן הארי אמר להם לא שאלתוני אלא על הכבשה^מ. כצ"ל לפרוש רש"י, ודוק. וכתב רש"י ז"ל, אלא על הרועה. אם מותר להצילו מפי הארי. פרוש, שהם שאלו מהו שיציל הרועה שיש לו בהמות אחרים לרעות לחיות אנשי ביתו ובא ארי וטרף לו בהמה מהו. (עוף מהו^מ). אם מותר לסכן עצמו להציל הכבשה כי היא חיותו, או חמירא סכנתא ואסור. השיב להם לא שאלתוני אלא על הרועה אם חטפו ארי אם מותר לאד[ם] להסתכן להצילו או אסור דוחי בהם

כתיב. וכששאלו מהו להציל הרועה אמר ששאלו על הכבשה. זהו פרוש רש"י ז"ל. אכן כפי פרושו יתישב הגרסא אשר לפנינו, וה"פ, הם שאלו מהו להציל רועה כבשה. מותר להסתכן או לא. השיב דפשיטא שאסור להסתכן בשביל כבשה אחת, וזהו שאמר לא שאלתוני אלא על הכבשה, בתמיה, לא באתם לשאול אלא על דבר פשוט ומבואר שפשיטא שאסור, היה לכם לשאול השאלה על הרועה שיש בו צד להתיר מאחר שהוא אדם. אז שאלו מהו להציל הרועה שהוא אדם. השיב לא שאלתם אלא על הרועה, בתמיה, פירוש פשיטא דמותר דהוי ספק וודאי דאם לא יצילנו ודאי ימות הרועה ואדם זה אפשר שיצילנו וינצלו כולם, היה לכם לשאול על הכבשה שיש בה צד לאיסורא. נמצאת סברתו שהכבשה אסור להצילה, והרועה וכדומה מסתכן אדם בעדו. ולא רצה לפרש סברתו בפרוש והשיב ברמז, כששאלו על הכבשה השיב שהיה להם לשאול על הרועה וממילא משתמע דכבשה אסור, וכששאלו על הרועה אמר להם שהיה להם לשאול על הכבשה וממילא משתמע דעל הרועה יסתכן.

זה פירשתי כפי פרוש רש"י ז"ל שפירש כבשה וארי כמשמעו. [אבל] כפי

ביישוב קושיה זו: דמאי דאמרינן שלא אמר מה שלא שמע וכו' קאי אשאר תשובות ולא אתשובה זו (וכ"כ בחידושי ר"מ מאימראן). ועוד, דממה שהיה זהיר כ"כ שאפילו מה שידע שכך הדין לא היה אומרו אם לא שמע, כ"ש שלא רצה לומר על מי שיהיה אם הוא צדיק או רשע כי אפשר שיהיה טועה בדמיונו וכו'. יעוי"ש. מד. מגיה גירסת הדפוסים: 'הכבשה'. מה. מגיה גירסת הדפוסים: 'הרועה'. מו. אין לו מובן.

להם שכשם שאינו מיבם דכתיב לא יבא ממזר בקהל השם, לא ישא ישראלית, כך לא יירש, דכיון דלאו אחיו מקרי לענין יבום, ה"נ לענין ירושה.

שאלו עוד. מהו לסוד את ביתו. מי אסור מפני אבלות החורבן או לא. השיב אמרו לי אתם מהו לסוד קברו. ורמז שכשם שאין ראוי לאדם לסוד קברו אשר הכין לו מפני אבלות המות, כן אין ראוי לסוד הבית מפני אבל החורבן, שהיושב בגלות חשוב כמת היושב בקבר כמו שכתוב במחשכים הושיבני כמתי עולם, ואוקמוה חז"ל על הגלות, ואם היו[תם] בגלות הם כמתים נמצא קברם בתימו, נמצא הבית הוא ה[קבר] וכמו שאין ראוי לסוד קברו כך אין ראוי לסוד ביתו.

עתה אמר. לא מפני שהפליג בדברים ולא השיב להם שום תשובה כלל ועיקר אלא הפליג אותם בדברים בעלמא וכמו שפירש רש"י ז"ל, אלא ודאי ברמז השיב להם כאמור אלא שלא השיב להם בפרוש, לפי שלא אמר דבר שלא שמע מפי רבו מעולם.

תוספות ד"ה פלוני מהו וכו'. הא מיחטא חטי או דלמא מיחטא נמי לא חטאי הכי אמרינן^א וכו'. כצ"ל.

פירוש התוספות ז"ל שפרשו כבשה וארי על בת שבע ואוריה, [א"כ] לפי סברתם גרסינן. מהו להציל כבשה מן הארי. ולא גרסינן רועה. וכן כתבו בתפוסתם^מ. וה"פ, מהו להציל בת שבע מדוד, חטא בה או [לא]. השיב להם דודאי כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה שכל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט לאשתו כדאית בפרק במה בהמה^מ, [ולכן] אמר לא שאלתם אלא על הכבשה, בתמיה, פרוש בבת שבע ודאי לא חטא דמגורשת היתה, היה לכם לשאול אם חטא בהריגת אוריה או לא. אז שאלו על הרועה דהיינו אוריה, השיב לא שאלתם אלא על הרועה. שודאי לא חטא בהריגתו דמורד במלכות הוא, היה לכם לשאול על עון בת שבע. והנה היתה סברתו דבין בכבשה ובין ברועה לא חטא, שכל האומר דוד חטא אינו אלא טועה דאוריה מורד במלכות הוא ובת שבע היתה מגורשת וראויה היתה לדוד כמאמרם ז"ל^מ, ולא רצה לה[שיב] בפרוש. ולכן כששאלו על הכבשה תמה שהיה להם לשאול על הרועה, וכונתו לאמר ד[ב]כבשה ודאי לא חטא, וכששאלו על הרועה תמה וא[מר] שהיה להם לשאול על הכבשה, לומר דברועה לא חטא.

שאלו עוד. ממזר מהו לירש. אמר להם השיבוני אתם מהו ליבם. ורמז

מז. כנראה כונתו דכן גירסתם, דהא בד"ה מהו כתבו התוספות: 'להציל הכבשה מן הארי ולא גרסו להציל 'רועה' כבשה. מח. שבת נו, א. מט. סנהדרין קז, א. נ. מגיה גירסת הדפוסים: כלבב דוד אביו הוא דלא היה מיחטא נמי לא היה חטא. (ויעוין שבת נו, ב, דמוכח כגירסא שלפנינו, וצ"ע). נא. מגיה גירסת הדפוסים: 'אמר'.